

POSTANOWIENIE

22 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 22 grudnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku E.H. i J.H.
z udziałem T. spółki akcyjnej w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na skutek skargi kasacyjnej T. spółki akcyjnej w K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Rybniku
z 21 marca 2024 r., II Ca 1140/21,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną co do pkt. I. i III. zaskarżonego postanowienia i odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w pozostałej części;**
- 2. zasądza od T. spółki akcyjnej w K. na rzecz J.H. i E.H. po 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

(a.z.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 21 marca 2024 r. Sąd Okręgowy w Rybniku na skutek apelacji wnioskodawców: sprostował postanowienie Sądu Rejonowego w Jastrzębiu – Zdroju z 1 września 2021 r. w punkcie pierwszym przez prawidłowe

oznaczenie linii energetycznej przebiegającej przez nieruchomość wnioskodawców (pkt I); zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie 2 w ten sposób, że zasądzoną w nim kwotę podwyższył do 202 088 zł (pkt II); oddalił apelację w pozostałej części (pkt III).

Uczestnik zaskarżył powyższe postanowienie w całości, a w skardze kasacyjnej wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania oparł na przesłance zamieszczonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Zdaniem skarżącego w sprawie występują następujące istotne zagadnienia prawne:

1) Czy zakres obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu polegającą na posadowieniu na niej urządzeń elektroenergetycznych obejmuje tylko pas eksploatacyjny, niezbędny przedsiębiorstwu przesyłowemu do właściwego korzystania z urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, czy też do zakresu obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu zalicza się pas ochronny linii?

2) Czy w wykładni pojęcia odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu dotyczącej urządzeń elektroenergetycznych, należy brać pod uwagę wszelkie ograniczenia właściciela obciążonej nieruchomości w jego uprawnieniach związanych ze sposobem wykonywania władztwa nad nią w obszarze objętym pasem ochronnym, czy wszelkie ograniczenia właściciela obciążonej nieruchomości w jego uprawnieniach związanych ze sposobem wykonywania władztwa nad nią tylko w obszarze koniecznym do prawidłowego wykonywania służebności, czy może również w obszarze przekraczającym obszar konieczny do prawidłowego wykonywania służebności (pomimo, iż dla ustanowienia zakresu/ treści służebności nie ma to znaczenia)?

3) Czy w przypadku zawisłości sprawy o zasiedzenie służebności przesyłu sąd, przed którym toczy się postępowanie o ustanowienie służebności przesyłu (tożsame podmiotowo i dotyczące tych samych urządzeń i nieruchomości - jak postępowanie o zasiedzenie służebności przesyłu), jest zobowiązany do badania zarzutu zasiedzenia przesłankowo, czy też winien zawiesić postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania o zasiedzenie służebności przesyłu?

4) Czy brak w petitum wniosku wszczynającego postępowanie - żądania ustanowienia służebności przesyłu dla określonych urządzeń elektroenergetycznych (w tej sprawie stacji transformatorowej) uprawnia sąd orzekający do zasądzenia w postanowieniu kończącym sprawę w danej instancji wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu - które obejmuje i zawiera w swym zakresie kwotowym, również wynagrodzenie za urządzenie nieobjęte wnioskiem (w tej sprawie dot. stacji transformatorowej)?

Wnioskodawcy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek

o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W tym kontekście zauważyć trzeba, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach wniesionego środka prawnego argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. postanowienia SN: z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14 oraz z 30 maja 2001 r., III CZ 36/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 22).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zakresu zaskarżenia postanowienia Sądu Okręgowego zauważyć należy, że orzeczenie sądu drugiej instancji wydane na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. nie należy do orzeczeń merytorycznych, kończących postępowanie w sprawie, więc nie może być zaskarżone skargą kasacyjną. Jedynie w przypadku, w którym sąd drugiej instancji wydał orzeczenie o sprostowaniu z naruszeniem art. 350 § 1 i 3 k.p.c., będące w istocie rozstrzygnięciem co do meritum sprawy, przy czym nastąpiło to w sprawie, w której skarga kasacyjna jest dopuszczalna, można wnieść od takiego orzeczenia skargę kasacyjną (zob. postanowienie SN z 30 września 2024 r., I CSK 1897/23). Taka sytuacja w badanej sprawie nie wystąpiła, stąd też Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. odrzucił skargę kasacyjną w zakresie zaskarżenia rozstrzygnięcia zawartego w pkt I postanowienia Sądu Okręgowego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia (środka prawnego) jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. m.in.: uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, Nr 11, poz. 108; postanowienie SN z 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14; wyrok SN z 2 lipca 2015 r., V CSK 421/14 oraz postanowienie SN z dnia 25 maja 2023 r., I CSK 528/23).

Skarżący nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu postanowienia Sądu odwoławczego co do oddalenia apelacji wnioskodawców w pozostałej części (pkt III.) W tym zakresie Sąd drugiej instancji orzekł bowiem na korzyść uczestnika. Brak interesu prawnego w zaskarżeniu powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej w tej części jako niedopuszczalnej na podstawie art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2021 r., I CSK 484/20).

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23). Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Analiza przedstawionych przez skarżącego problemów nie pozwala na przyjęcie, że podnoszone kwestie stanowią istotne zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Uczestnik ani we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ani w jego uzasadnieniu nie wskazał, na tle jakich przepisów powstały przedstawione problemy i nie zaprezentował stosownej argumentacji jurystycznej potwierdzającej, że zagadnienia te mają charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że istnieją co najmniej dwie równorzędne możliwości

ich rozstrzygnięcia. Innymi słowy skarżący nie przedstawił argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen zaprezentowanych problemów i nie wyjaśnił dlaczego ich rozstrzygnięcie może się przyczynić do rozwoju prawa.

Taki sposób argumentacji nie spełnia wymagań wynikających z orzecznictwa Sądu Najwyższego, gdzie przyjmuje się, że w uzasadnieniu przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący powinien nie tylko wskazać przepis prawa (materialnego lub procesowego), którego dotyczy zagadnienie, ale także przedstawić pogłębioną argumentację prawną w celu wykazania, że zagadnienie jest istotne dla rozwoju prawa, i jednocześnie będzie miało znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia w jego sprawie (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 25 lutego 2025 r. I CSK 4581/23).

Bez znaczenia jest przy tym, że uczestnik w ramach podstaw wniesionego środka prawnego i ich uzasadnienia zarzucił naruszenie określonych regulacji prawa materialnego i procesowego. Jak zostało to już podniesione nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach skargi kasacyjnej argumentów na uzasadnienie przyjęcia jej do rozpoznania.

Jedynie ubocznie zauważyć należy, że z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że w przypadku urządzeń przesyłowych strefa ochronna nie jest obejmowana służebnością, natomiast jej wydzielenie może wpłynąć na wysokość wynagrodzenia należnego z tytułu ustanowienia służebności. Kwestia uwzględnienia wydzielenia tej strefy dla ustalenia należnego wynagrodzenia za ustanowienie służebności pozostawiona została do oceny Sądu drugiej instancji (zob. postanowienie SN z 15 października 2020 r., I CSK 408/20). Wynagrodzenie, o którym mowa w art. 305² § 1 i 2 k.c., jest świadczeniem przyznawanym w związku z ustanawianiem tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości w postaci służebności przesyłu. Ustawodawca w przepisie tym nie określił jednak szczegółowych kryteriów, według których należy ustalić odpowiednie wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu, co oznacza, że pozostawił sądowi swobodę w tym zakresie, wymagającą indywidualizacji ocen stosownie do stanu faktycznego i ogólnych reguł porządku prawnego. Kryteria ustalania wynagrodzenia muszą być stosowane indywidualnie w każdej sprawie,

z uwzględnieniem zakresu, charakteru i trwałości obciążenia, jego uciążliwości, stopnia ograniczenia korzystania z nieruchomości przez właściciela, wpływu na wartość nieruchomości, jak też tego, czy urządzenia przesyłowe służą także zaspokojeniu potrzeb właściciela nieruchomości obciążonej. Sąd ma przy tym swobodę jurysdykcyjną w zakresie wyboru zasad, według których ustali wysokość wynagrodzenia w ramach ustalonego stanu faktycznego (zob. np. postanowienie SN z 8 października 2025 r., I CSK 397/25, i cytowane tam orzecznictwo).

Przedstawiając zagadnienia prawne określone w punkcie trzecim wniosku skarżący nie wykazał związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego. Wobec odrzucenia apelacji uczestnika zaskarżony skargą kasacyjną wyrok odnosił się jedynie do wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności.

Zagadnienie przedstawione w punkcie czwartym nie ma ściśle jurydycznego charakteru dającego się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22). Ma ono charakter kazuistyczny i służy uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20). Ustalenie czy określone urządzenie jest elementem danej linii przesyłowej, czy całkowicie od niej odrębnym urządzeniem, co do którego należy złożyć odrębny wniosek o ustanowienie służebności, jest przy tym kwestią ustaleń faktycznych konkretnej sprawy.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania we wskazanej części.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 530 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 13 § 2 k.p.c. oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 5 pkt 3 i wz. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Maciej Kowalski

(a.z.)

[SOP]